

## POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku P.Z., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „A.”  
P.Z. w Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.

z udziałem zainteresowanych P.D., A.K., D.Z., S.W., M.F., M.S.

o podstawę wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 17 listopada 2020 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

**1. odrzuca skargę kasacyjną,**

**2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego  
kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu  
kosztów postępowania kasacyjnego.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2019 r. Sąd Apelacyjny w [...] - w sprawie z odwołania P.Z., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą „A.” P.Z. w Z. (dalej jako „płatnik składek”) przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z., przy udziale zainteresowanych: P.D., A.K., D.Z., S.W., M.F. i M.S. o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - oddalił apelację płatnika składek (pkt 1) i apelację organu rentowego (pkt 2) od wyroku Sądu

Okręgowego w Z. z dnia 10 października 2017 r., a koszty postępowania odwoławczego wzajemnie zniósł (pkt 3).

Sąd Apelacyjny, przyjmując za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji oraz dzieląc ich prawną ocenę, uznał, że przepis § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1949, dalej jako „rozporządzenie z dnia 18 grudnia 1998 r.”) nie miał zastosowania co do wypłaconych zainteresowanym należności nazwanych „dieta”. Przedmiotowe należności stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne bowiem każdy z zainteresowanych wykonywał umówioną pracę, a nie odbywał podróży służbowych. A zatem stanowią one przychód pracownika i winny być uwzględnione w podstawie wymiaru składek. Prawdłowo Sąd Okręgowy ocenił, że takiemu wyłączeniu z podstawy wymiaru składek w oparciu o powołany wyżej § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia podlegają jedynie przychody uzyskiwane tytułem diet w sytuacji, gdy w czasie pracy przy poszczególnych projektach zainteresowani byli incydentalnie, krótkotrwale kierowani na teren innej inwestycji. Dotyczyło to pobytów jednodniowych lub kilkudniowych. Teren takiej inwestycji stawał się niestałym miejscem pracy, incydentalnym, a inwestycja tam realizowana zadaniem odmiennym od stale wykonywanego. Sąd Apelacyjny podzielił również stanowisko Sądu pierwszej instancji dotyczące oceny prawnej świadczeń w postaci finansowania zainteresowanym kosztów noclegów, uznając, że nie powstawało z tego tytułu po stronie zainteresowanych przysporzenie majątkowe, a tym samym nie można uznać, że koszty noclegu stanowiły przychód pracownika podlegający oskładkowaniu. W rezultacie Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 18 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm., dalej jako „ustawa systemowa”), oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1398 ze zm.).

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną w zakresie pkt 1 i 3 płatnik składek, zarzucając wyrokowi naruszenie prawa materialnego, a mianowicie;

1) art. 77<sup>5</sup> § 1 w związku z art. 22 § 1 k.p., przez wadliwą wykładnię „definicji podróży służbowej i stałego miejsca wykonywania pracy (...), a nadto pominięcie *ratio legis* wprowadzenia regulacji w zakresie „diet za podróże służbowe” jakim było rekompensowanie pracownikom zwiększonych wydatków ponoszonych przez nich w związku z tym, że zmuszeniu są świadczyć pracę poza miejscowością (ustalonym obszarem), w której znajduje się ich ośrodek życiowy,

2) „art. w związku z art. 29 § 1 pkt 2 k.p. w związku z art. 65 § 1 k.c. stosowanego w oparciu o przepis art. 300 k.p.” - polegające na ich niezastosowaniu, podczas gdy prawidłowa wykładnia oświadczeń woli stron stosunku pracy winna wskazywać, że zainteresowani oraz płatnik składek jako pracodawca ustalili jako miejsce wykonywania pracy przez zainteresowanych obszar: Gminy Z., Gminy C., Gminy Ś. oraz Gminy Z., a zainteresowani nie wyrazili ani wyraźnie, ani w sposób dorozumiany zgody na zmianę tak określonego miejsca pracy na „miejsce każdorazowego prowadzenia prac przez firmę „A.” P.Z.”,

3) art. 18 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 20 ust. 1 i z art. 4 pkt 9 w związku z art. 21 ustawy systemowej w związku z art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w związku z art. 10 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1426 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r., przez błędną wykładnię i zastosowanie polegające na „przyjęciu przez Sąd Apelacyjny w [...], iż kwoty wypłacane przez płatnika składek zainteresowanym w związku z ich zwiększonymi kosztami utrzymania w trakcie zleczanych im podróży służbowych winny zostać opodatkowane i oskładkowane jak wynagrodzenie za pracę”.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty płatnik składek wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie odwołań płatnika od decyzji organu rentowego w całości, tj. o dokonanie zmiany ponad rozstrzygnięcie zawarte w pkt I - VI sentencji wyroku Sądu Okręgowego w Z. z dnia 10 października 2017 r., IV U [...], polegające na zmianie zaskarżonych decyzji organu rentowego z dnia 7 kwietnia 2016 r. w ten sposób, że: 1) przychodu P.D. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez płatnika diety za okres

od sierpnia 2012 r. do lutego 2015 r. w łącznej kwocie 4.994 zł, 2) przychodu M.F. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez płatnika diety za okres od stycznia 2012 r. do lutego 2015 r. w łącznej kwocie 8.705 zł, 3) przychodu A.K. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez płatnika diety za okres od grudnia 2013 r. do lutego 2015 r. w łącznej kwocie 5.790 zł, 4) przychodu M.S. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez płatnika diety za okres od czerwca 2012 r. do lipca 2013 r. w łącznej kwocie 3.896 zł, 5) przychodu S.W. ze stosunku pracy nie stanowiły wypłacone mu przez płatnika diety za okres od października 2014 r. do lutego 2015 r. w łącznej kwocie 1.725 zł, 6) przychodu D.Z. ze stosunku pracy nie stanowiły również wypłacone mu przez płatnika diety za okres od sierpnia 2012 r. do lutego 2015 r. w łącznej kwocie 5.099 zł, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Według płatnika składek w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności rozstrzygnięcia prawidłowej wykładni definicji podróży służbowej i stałego miejsca wykonywania pracy, tj. wykładni uwzględniającej obecne uwarunkowania społeczno-ekonomiczne świadczenia pracy przesądzającej, iż podróżą służbową jest każde udanie się pracownika na polecenie pracodawcy poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy w celu wykonania zadania służbowego, zaś o stałym miejscu pracy decyduje zgodna wola stron stosunku pracy; wykładania taka musi uwzględnić *ratio legis* wprowadzenia regulacji w zakresie „diety za podróże służbowe” jaką było rekompensowanie pracownikom zwiększonych wydatków ponoszonych przez nich w związku z tym, że zmuszeni są świadczyć pracę poza miejscowością (ustalonym obszarem), w której znajduje się ich ośrodek życiowy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołano się także na potrzebę wykładni przepisów prawnych, tj. - art. 77<sup>5</sup> § 1 k.p. w związku z art. 29 § 1 pkt 2 k.p. w związku z art. 65 § 1 k.c. stosowanego w oparciu o przepis art. 300 k.p., przez wskazanie czy miejsce (obszar) pracy przyjęty przez strony

stosunku pracy w momencie jego zawierania ma dla nich charakter wiążący. Ponadto w ocenie płatnika składek skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej, ewentualnie o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna - jako szczególny środek zaskarżenia wnoszony poza tokiem instancji od prawomocnych orzeczeń - musi spełniać określone ustawowo wymagania, które określają jej dopuszczalność. Takie wymaganie statuuje, między innymi, art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie jednolicie przyjmuje, że w sprawie dotyczącej wymiaru i poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w określonej kwocie dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy, w myśl art. 398<sup>2</sup> § 1 zdanie pierwsze k.p.c., od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienie z dnia 9 października 2002 r., II UZ 94/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 107; z dnia 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284, z dnia 21 września 2017 r., I UZ 30/17, LEX nr 2397636), bowiem nie jest to sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

W rozpoznawanej sprawie płatnik składek nie zakwestionował tytułu do objęcia zainteresowanych ubezpieczeniem społecznym, a jedynie podstawę wymiaru do naliczenia należnych składek na to ubezpieczenie. Stąd wartość przedmiotu zaskarżenia określa się dla konkretnej sprawy indywidulanego ubezpieczonego. To z tego stosunku ubezpieczenia społecznego wynika sprawa, której przedmiot wyznacza decyzja organu rentowego (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 16 grudnia 2016 r., II UZ 64/16, LEX nr 2203517). Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 168), uznał, że w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 w związku z art. 398<sup>4</sup> § 3 k.p.c.). W uzasadnieniu uchwały wskazano, że każda decyzja zobowiązująca płatnika do zapłaty składek ma walor indywidualny w odniesieniu do każdego ubezpieczonego pracownika, który ma oczywisty interes prawny w wykonaniu obowiązku składowego przez płatnika składek. Z takiego postrzegania istoty prawnej indywidualnej sfery stosunku pracowniczego ubezpieczenia społecznego wynika potrzeba wydania indywidualnych decyzji składowych wobec każdego z ubezpieczonych pracowników i obowiązek osądzenia odwołań od wydanych, indywidualizowanych decyzji składowych, które zmieniają i korygują stany kont każdego z osobna ubezpieczonego pracownika. Dlatego o wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia nie decyduje suma składek wymierzonych płatnikowi łącznie, ale kwota składek wymierzonych do poboru za każdego pracownika. Wyrok wydany w sprawach połączonych do wspólnego rozpoznania rozstrzyga o legalności i prawidłowości każdej zaskarżonej decyzji odrębnie. W konsekwencji, wartością przedmiotu sporu i zaskarżenia jest wartość niezapłaconych składek indywidualnie za każdego pracownika. Tym samym wniesienie odwołań od odrębnie wydanych indywidualnych decyzji składowych powoduje wszczęcie odrębnych spraw odwoławczych, które choć skumulowane na podstawie art. 219 k.p.c., zawsze wymagają określenia osobnych wartości przedmiotów sporu i zaskarżenia w każdej z połączonych spraw. Utrwalony jest przy tym w judykaturze pogląd, że ograniczenie dopuszczalności wnoszenia skarg kasacyjnych ze względu na kodeksowe wskazanie, w art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c., minimalnej wartości przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia nie narusza ani art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności ani konstytucyjnego prawa do sądu - art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, ponieważ takie prawa są wystarczająco zagwarantowane i zachowane w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym (por. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13, LEX nr 1391553; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UZ 65/13, LEX nr 1438804).

Sumując powyższe, skoro niniejsza sprawa dotyczy ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, to jest sprawą majątkową, zaś płatnik składek oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia co do każdego zainteresowanego w kwotach: P.D. - 4.994 zł, M.F. - 8.705 zł, A.K. - 5.790 zł, M.S. - 3.896 zł, S.W. - 1.725 zł, D.Z. - 5.099 zł, a zatem nie przekraczających 10.000 zł. Natomiast, zgodnie z art. 398<sup>2</sup> § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Stąd odnośnie do każdego z zainteresowanych wartość ta nie osiąga wskazanej kwoty, co oznacza, że skarga kasacyjna podlega odrzuceniu na podstawie art. 398<sup>6</sup> § 3 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>6</sup> § 3 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c.